

»Лекционен курс »Изкуствен интелект

Предикатна логика»

Увод

- » В предишните лекции показахме как един агент, използващ знания, може да представя света, в който оперира, и да прави заключения за действията, които да предприеме
- » Използвахме съждителна логика като език за представяне
 - > Достатъчна за да илюстрира основните понятия на логиката и агентите, базирани на знания
- » За съжаление, СЛ е твърде слаба за представяне знания за **сложни среди** по един ясен начин
- » Ще разглеждаме предикатната логика - достатъчно изразителна за представяне по походящ начин знанията от общ характер

Предикатна логика

- » Езикът на предикатната логика е изграден около понятията за **обекти** и **релации**
- » То е толкова важно за математиката, философията и изкуствения интелект именно защото тези области (всъщност голяма част от ежедневно човешко съществуване) могат да бъдат разглеждани като работа с обекти и релации (отношения) между тях
- » Предикатната логика може също да изразява факти за **НЯКОИ** или **ВСИЧКИ** обекти
 - > Това дава възможност да се представят общите закони или правила
 - > Напр., “Полетата, съседни на златото, блестят”

Предикатна логика

- » СЛ изхожда от това, че фактите **важат** или **не важат** в света – всеки факт може да се намира в едно от двете състояния: **вярно** или **грешно**
 - > И всеки модел присвоява на всеки съждителен символ **true** или **false**
- » ПЛ предполага повече
 - > Светът се състои от обекти, които стоят в определени **отношения** помежду си, които **важат** или **не важат**
 - > Съответно формалните модели са **по-сложни** от тези на СЛ

Модели за ПЛ

- » Модел: формална структура, която образува възможен свят
 - > Всеки модел **свързва** лексиката на логическите изрази с елементи на възможния свят, така че **да може да бъде установена** истинността на всеки израз
 - > Модели за СЛ – свързват съждителни символи с предварително дефинирани верностни стойности
- » Модели за ПЛ: **значително по-интересни**
 - > **Съдържат обекти** – домейн на един модел е множеството на обектите, които той съдържа
 - > Не трябва да бъде празно (**поне един елемент**)
 - > Няма ограничение за обектите
- » Строго разгледано: моделите в ПЛ предполагат **тотални функции**

Модели в ПЛ

- От математическа гледна точка няма значение какви са обектите – важното е колко са в един модел
- За примера - предполагаме, че имаме следните 5 обекта:
 - Марийка, Иванчо, раница, ляв крак на Марийка и ляв крак на Иванчо

- Обектите в модела се намират в различни отношения
 - Напр., Марийка и Иванчо са приятели
- Формално: една релация е множество от подредени n-торки ($\langle \dots \rangle$)
- Напр., релацията „приятели“ = $\{ \langle \text{Марийка, Иванчо} \rangle, \langle \text{Иванчо, Марийка} \rangle \}$
- Релацията „на гърба“ = $\langle \text{ранница, Иванчо} \rangle$ – има само една n-торка
- Двете релации са бинарни – свързват двойки обекти

Модели в ПЛ

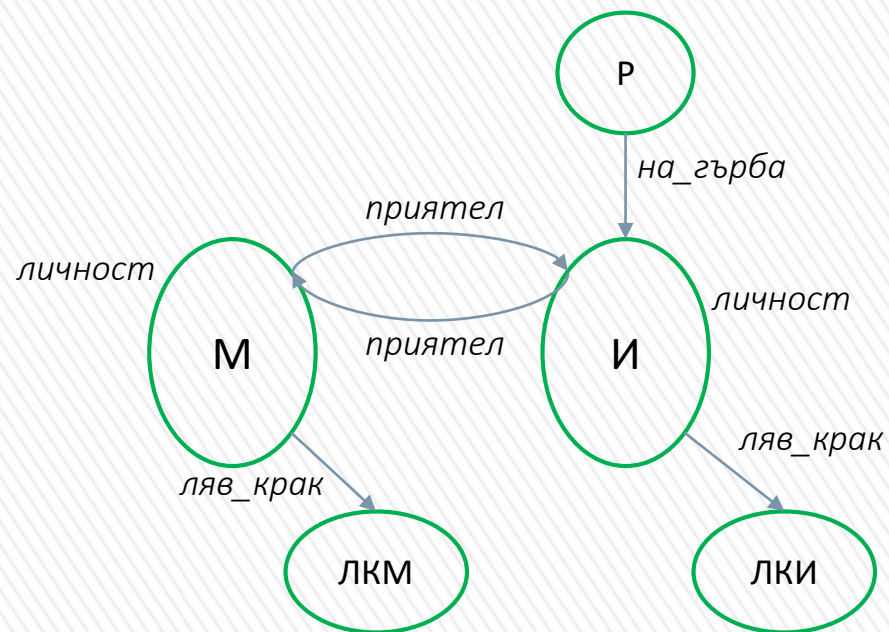
- Съществуват също **унарни релации** (свойства), като напр.:
 - „личност“ – вярно за Марийка и Иванчо
 - „девойка“ – вярно само за Марийка
 - „раница“ – вярно само за раница
- Някои отношения се представят най-добре като **функции** – един обект трябва да съответства точно на един обект, като напр.:
 - <Марийка> → ляв крак Марийка
 - <Иванчо> → ляв крак Иванчо

Модели в ПЛ

- Строго разгледано моделите в ПЛ предполагат **тотални функции**, т.е. за всяка входна n-торка съществува една стойност
 - Така раница трябва да има ляв крак, също ляв крак има ляв крак
 - Съществува техническо решение за този неприятен проблем, където се въвежда допълнителен „невидим“ обект, който представя левия крак на всички, които нямат ляв крак, включително на себе си
- Към съществените аспекти на един модел принадлежи **свързването** между тези елементи и лексиката на логическите изрази

Пример за модел

Синтаксис на ПЛ

- » Основополагащи синтактични елементи са символите, които означават **обекти**, **релации** и **функции**
- » Три вида символи: започват с големи букви
 - > **Константни символи** – за обекти
 - > **Предикатни символи** – за релации
 - > **Функционални символи** – за функции
- » Всеки предикатен и функционален символ има размерност (брой аргументи)

Синтаксис на ПЛ (BNF)

```
Sentence → AtomicSentence | ComplexSentence
AtomicSentence → Predicate | Predicate(Term,...) | Term = Term
ComplexSentence → ( Sentence ) | [ Sentence ]
                  | ¬ Sentence
                  | Sentence ∧ Sentence
                  | Sentence ∨ Sentence
                  | Sentence ⇒ Sentence
                  | Sentence ⇔ Sentence
                  | Quantifier Variable,... Sentence

Term → Function(Term,...)
      | Constant
      | Variable

Quantifier → ∀ | ∃
Constant → A | X1 | John | ...
Variable → a | x | s | ...
Predicate → True | False | After | Loves | Raining | ...
Function → Mother | LeftLeg | ...

OPERATOR PRECEDENCE : ¬, =, ∧, ∨, ⇒, ⇔
```

Символи и интерпретации

- » Както в СЛ, всеки модел трябва да доставя необходимата информация за това, дали едно съждение е вярно или грешно
 - > За тази цел, всеки модел съдържа една **интерпретация**, която специфицира точно обектите, релациите и функциите, които се реферират от **константни**, **предикатни** и **функционални** символи

Пример за интерпретация

- » *M* реферира обекта Марийка, *I* – съответно Иванчо
- » *Friends* реферира релацията „приятели“, която е множеството от двойките обекти, принадлежащи към нея
- » *OnBack* реферира релацията „на гърба“ между обектите „раница“ и „Иванчо“
- » *Person, Backpack, Girl* реферират унарните релации „личност“, „раница“ и „девойка“
- » *LeftLeg* реферира функцията за „ляв крак“

Символи и интерпретации

- » Съществуват още **много възможни интерпретации** за тези символи за разгледания модел
 - > Напр., в друга интерпретация М може да реферира „раница“ и I да реферира „левия крак на Марийка“
- » Така за 5 обекта и 2 константни символа съществуват 25 възможни интерпретации
- » Не всички обекти се нуждаят от име
 - > Напр., преднамерената интерпретация може да не предвижда име за раницата или краката
- » Също така е възможно даден обект да има няколко имена

Терми

- » **Терм**: логически израз, отнасящ се към един обект
 - > Константните символи са терми
- » Не винаги е практично за обозначаване на един обект да използване отделен символ
 - > Напр., левият крак на Мария
 - > Точно за това са предвидени функционални символи
 - > Вместо константен символ използваме `LeftLeg(M)`

Терми

- » **Комплексните терми** се образуват от функционални символи, последвани от в скоби зададен списък на **терми**, изпълняващи ролята на аргументи
- » Формална семантика на един терм $f(t_1, \dots, t_n)$:
 - > Функционалният символ f реферира някаква функция в модела (нека да бъде F)
 - > Термите-аргументи реферират обекти от домейна (нека да са d_1, \dots, d_n)
 - > Като цяло един терм реферира обект
 - > Напр., $\text{LeftLeg}(M)$
- » По този начин интерпретацията фиксира референцията за всеки терм

Атомарни съждения

- » След като имаме терми (реферират обекти) и предикатни символи (реферират релации) можем да ги комбинираме за да конструираме атомарни съждения
- » **Атомарните съждения** (кратко атоми) изразяват факти
 - > Пример: Брат(Георги, Иван)
- » Атомите могат да имат **комплексни терми** като аргументи
 - > Пример: Женен(Баща(Георги), Майка(Иван))
- » Един атом е true в един модел, ако релацията, реферирана чрез предикатния символ е валидна за обекти, реферирани от аргументите

Комплексни съждения

- » С помощта на познатите ни **логически оператори** можем да конструираме комплексни съждения
- » Пример: Брат(Георги, Иван) \wedge Брат(Иван, Георги)

Квантори

- » Логика, която работи с обекти
 - > Естествено е да искаме да изразяваме свойства на цели колекции обекти
 - > Вместо да изреждаме обектите по имена
- » За целта можем да използваме квантори
- » ПЛ дефинира два стандартни квантора:
 - > Универсален (\forall)
 - > Екзистенциален (\exists)

Универсален квантор

- » Известна трудност при изразяване общи правила в СЛ
 - > Напр., \forall : „за всички“ x : променлива (пишат се с малка буква)
- » Променливите са терми и като такива могат да бъдат аргументи на функции
- » Базов терм: терм, който не съдържа променлива
- » Съждението $\forall x P$, където P произволен логически израз
 - > P верен за всеки обект x

Екзистенциален квантор

- » Съждение за един определен обект, без да използваме име
 - > Пример: Интуитивно, $\exists x P$ е вярно за най-малко един обект
- » По-формално, $\exists x P$ е вярно в един модел в една определена интерпретация, когато P е вярно в **най-малко** една разширена интерпретация, където x реферира един елемент от домейна

Вградени квантори

- » Комплексни съждения с повече квантори
- » В най-простия случай всички квантори са от един и същ тип

> Пример: $\forall x \forall y \text{ Brother}(x,y) \Rightarrow \text{Sibling}(x,y).$

- » Съществуват смесени случаи

> Тук последователността на кванторите е съществена

> Примери:

+ „Всеки обича някой“ - $\forall x \exists y \text{ Обича}(x,y)$

+ „Има някой, обичан от всички“ - $\exists y \forall x \text{ Обича}(x,y)$

- » Могат да се използват скоби

> Пример: $\forall x (\exists y \text{ Обича}(x,y))$

Връзка между кванторите

» Двата квантора са тясно свързани чрез отрицание

> Пример1:

+ „Никой не обича спанак“: $\forall x \neg \text{Обича}(x, \text{Спанак})$

+ Еквивалентно на: $\neg \exists x \text{Обича}(x, \text{Спанак})$

> Пример2:

+ „Всеки обича сладолед“: $\forall x \text{Обича}(x, \text{Сладолед})$

+ Еквивалентно на: $\neg \exists x \neg \text{Обича}(x, \text{Сладолед})$

» Понеже

> \forall : всъщност конюнкция върху универсума на обекти

> \exists : всъщност дизонюнкция върху универсума на обекти

> Удовлетворяват Де Морган

Еквивалентност

- » В ПЛ има също възможност за създаване на атоми
- » Използваме символа за равенство „=“
 - > Пример: Баща(Иван) = Георги
- » Обектът, рефериран от Баща(Иван) и обектът, рефериран от Георги са един и същ

ПЛ за света на W.

- » Някои аксиоми на СЛ за света на W. са дадени в предишните лекции
- » Аксиомите на ПЛ са **много по-кратки**, представяйки по естествен начин точно това, което искаме да кажем
- » Да си припомним, че W. агентът получава вектор от възприятия с пет елемента
- » Кореспондиращото съждение в ПЛ, съхранено в БЗ, трябва да включва както възприятието, така и времето, в което е възникнало - в противен случай агентът ще се обърка за това, кога какво е видял

Вход и изход на агента

Възприятия на агента: типично съждение, където времената като цели числа

Бинарен предикат

→ *Percept([Stench, Breeze, Glitter, None, None], 5)*

↑
Константи в списък

↑
Константа

Действия на агента

Turn(Right), Turn(Left), Forward, Shoot, Grab, Climb

↑
Терми

Вход и изход на агента

За да определи кое е най-доброто действие, програмата на агента изпълнява заявката и връща съответно резултата

$$\boxed{\text{ASKVARS}(\exists a \text{ } BestAction(a, 5))} \longrightarrow \boxed{\{a / Grab\}}$$

Сензорните данни за възприятията включват някои факти за текущото състояние

$$\begin{aligned} \forall t, s, g, m, c \text{ } Percept([s, Breeze, g, m, c], t) &\Rightarrow Breeze(t) \\ \forall t, s, b, m, c \text{ } Percept([s, b, Glitter, m, c], t) &\Rightarrow Glitter(t) \end{aligned}$$

Вход и изход на агента

Простото „рефлексно“ поведение може да се имплементира чрез квантифицирани импликации.

$$\forall t \text{ Glitter}(t) \Rightarrow \text{BestAction}(\text{Grab}, t)$$

Средата на агента

- Нека започнем с обекти - очевидни кандидати са полета, ями, W.
- Бихме могли да назовем всеки квадрат - $Square_{1,2}$ и т.н. - но тогава фактът, че $Square_{1,2}$ и $Square_{1,3}$ са съседни, трябва да бъде „допълнителен“ факт и ще ни е необходим един такъв факт за всяка двойка полета.
- По-добре е да се използва сложен терм, в който ред и колона се показват като цели числа – напр., можем просто да използваме списъчния терм $[1, 2]$
- Съседството на всеки два квадрата може да бъде определено както следва:

$$\forall x, y, a, b \text{ } Adjacent([x, y], [a, b]) \Leftrightarrow (x = a \wedge (y = b - 1 \vee y = b + 1)) \vee (y = b \wedge (x = a - 1 \vee x = a + 1))$$

Средата на агента

- Можем да именуваме всяка яма, но това би било безсмислено, поради това, че няма причина да се прави разлика между отделните ями.
- По-лесно е да се използва единичен предикат Pit , който е валиден за полетата, съдържащи ями.
- Тъй като има точно един W .
- Една константа $Wumpus$ е също толкова добра, колкото и един унарен предикат.

Средата на агента

- Местоположението на агента се променя с течение на времето, така че ще използваме $At(\text{Agent}, s, t)$, за да означим, че агентът е в полето s в момент t
- Можем да фиксираме местоположението на W . с $\forall t \text{ } At(\text{Wumpus}, [2, 2], t)$.
- След това можем да кажем, че обектите могат да бъдат само на едно място в даден момент

$$\forall x, s_1, s_2, t \text{ } At(x, s_1, t) \wedge At(x, s_2, t) \Rightarrow s_1 = s_2$$

Средата на агента

- Като се има предвид текущо местоположение, агентът може да изведе свойствата на полето от свойствата на актуалните му възприятия
- Напр., ако агентът е в поле и възприема полъх, може да заключи, че това поле е прохладно
- Полезно е да знаем, че полето е прохладно, защото знаем, че ямите не могат да се движат
- Освен това Breezy няма времеви аргументи

$$\forall s, t \quad At(Agent, s, t) \wedge Breeze(t) \Rightarrow Breezy(s)$$

Средата на агента

- След като открихме кои места са прохладни (или миризливи) и, много важно, не прохладни (или не миришещи), агентът може да заключи къде са ямите (и къде е W.)
- Докато СЛ изисква отделна аксиома за всяко поле и ще се нуждаят от различен набор от аксиоми за всяко географско разположение на света, ПЛ просто се нуждае от една аксиома:

$$\forall s \text{ Breezy}(s) \Leftrightarrow \exists r \text{ Adjacent}(r, s) \wedge \text{Pit}(r)$$

Средата на агента

- По подобен начин в ПЛ можем да изразим квантифицираме в течение на времето, така че за всеки предикат се нуждаем само от една аксиома за състояния-наследници, а не от различно копие за всеки времеви етап
- Напр., аксиомата за стрелата е:

$$\forall t \text{ HaveArrow}(t + 1) \Leftrightarrow (\text{HaveArrow}(t) \wedge \neg \text{Action}(\text{Shoot}, t))$$

Твърдения и заявки в ПЛ

- » Съжденията се добавят към БЗ, използвайки **Tell**
 - > Както в СЛ
- » Такива съждения наричаме **твърдения**
- » Напр., можем да твърдим, че Борис е цар, Иван е личност и всички царе са личности:

Tell(KB, King(Boris)).
Tell(KB, Person(Ivan)).
Tell(KB, $\forall x \text{ King}(x) \Rightarrow \text{Person}(x)$).

Твърдения и заявки в ПЛ

- » Можем да задаваме въпроси към БЗ, използвайки **ASK**

> За примера:

Ask(KB, King(Boris)).

- » Въпросите, зададени с ASK, се наричат **заявки** или **цели**
- » Най-общо казано, на всяка заявка, която е логически изводима от БЗ, трябва да се отговори утвърдително (**true**)
- » За примера: Ask(KB, Person(Boris)).

Твърдения и заявки в ПЛ

» Можем да правим **квантифицирани** заявки:

$\text{Ask}(\text{KB}, \exists x \text{ Person}(x)).$

» Отговорът е true, но това вероятно **не е толкова полезно**, колкото бихме искали

> По-скоро е като да отговорим на „Може ли да ми кажете колко е часът?“ с „Да“

Твърдения и заявки в ПЛ

- » Ако искаме да знаем каква **стойност на x** прави твърдението **вярно**, ще се нуждаем от различна функция:

`AskVars(KB, Person(x)).`

- » Връща множество от отговори, в случая:

`{x/Boris}, {x/Ivan}`

- » Такъв отговор се нарича **субституция** (или свързващ списък)

Благодаря за вниманието!